

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 maja 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. stwierdził, że W. B. od dnia 3 września 2014 r. nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał na krótki okres pomiędzy zatrudnieniem W. B. ,a wystąpieniem niezdolności do pracy z powodu ciąży (6 października 2014 r.).Organ rentowy wskazał ,że W. B. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawierała umowy z (...) Sp. z o.o.(umowy z dnia 1 września 2014 r. oraz 1 października 2014 r.). W ocenie organu W. B. została zatrudniona na stanowisku kasjera – sprzedawcy tj. na stanowisku specjalnie dla niej utworzonym. Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych działania polegające na zgłoszeniu do ubezpieczeń W. B. w charakterze pracownika były podyktowane uzyskaniem przez nią , po krótkim okresie zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

/decyzja w aktach ZUS/

W dniu 22 czerwca 2015 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie W. B. od w/w decyzji. Wnioskodawczyni wskazała ,że rzeczywiście wykonywała powierzone jej obowiązki pracownicze, a wynagrodzenie jakie otrzymywała odpowiadało stawkom rynkowym. Zdaniem wnioskodawczyni posiadała ona niezbędną wiedzę w zakresie wykonywanych obowiązków pracowniczych. Efektem pracy wnioskodawczyni było pozyskanie przez firmę podnajemców lokali. W. B. podkreśliła ,że w początkowej fazie ciąży świadczyła pracę i tym samym nie mogła przewidzieć ,że wystąpi u niej zdarzenie objęte ochroną ubezpieczeniową.

/odwołanie k.2-10/

W odpowiedzi na odwołanie , która wpłynęła do tutejszego Sądu w dniu 1 lipca 2015 r. , Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ rentowy przytoczył argumentację jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie - k.46-47/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni W. B. posiada wykształcenie wyższe – ukończyła studia w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi.

/bezsporne/

Od 2004 r. W. B. prowadziła działalność gospodarczą w Centrum Handlowym (...) mieszczącym się w R.. Działalność gospodarcza wnioskodawczyni polegała na sprzedaży odzieży sportowej. W. B. zakończyła prowadzenie działalności w sierpniu 2014 r.

/zeznania W. B. min.00:35:30 protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2016 r., zeznania świadka I. B. min.00:05:22 protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2016 r./

(...) Sp. z o.o. na terenie Centrum Handlowego (...) polega na podnajmie wynajętych od spółki (...) boxów.

/zeznania świadka Mate B. k.67, zeznania K. P. k.66/

D. H. A. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) Sp. z o.o. od 2014 r. (...) Sp. z o.o. na terenie Centrum Handlowego (...) wynajmuje lokale od Polskiego Centrum Handlowego (...) Spółki Akcyjnej.

/zeznania D. H. A. min.00:17:55 protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2016 r. umowa najmu k.25-29 , umowa najmu k. 32-36 , umowa najmu k.39-43/

Z uwagi na kłopoty finansowe prowadzonej działalności gospodarczej, wnioskodawczyni podnajęła box firmie (...) Sp. z o.o., która to firma w związku z faktem, iż wnioskodawczyni znała realia rynku w R. postanowiła ją zatrudnić.

/zeznania W. B. min.00:35:30 protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2016 r., umowa k.91-93, wypowiedzenie umowy k.95 akt ZUS/

W dniu 3 września 2014 r. pomiędzy (...) Sp. z o.o. reprezentowaną przez D. H. A., a wnioskodawczynią zawarto umowę o pracę na czas nieokreślony. Wnioskodawczyni została zatrudniona na stanowisku kasjera-sprzedawcy z wynagrodzeniem w wysokości 4 202,54 zł brutto.

/umowa o pracę w aktach ZUS/

W momencie podpisywania w/w umowy o pracę wnioskodawczyni nie posiadała przeciwwskazań do pracy na stanowisku kasjera-sprzedawcy.

/zaświadczenie lekarskie k.39 akt ZUS/

Z uwagi na fakt, iż D. H. A. jest nauczycielem akademickim i w związku z faktem, że nie posiada stosownej wiedzy w zakresie w jakim rozpoczął działalność gospodarczą wszelkie czynności związane z prowadzoną na terenie C.H. (...) działalnością powierzył wnioskodawczyni. D. H. A. w zakresie prowadzonej działalności w CH (...) polegał przede wszystkim na opinii wnioskodawczyni i rzadko przebywał na terenie CH (...)

/zeznania D. H. A. min.00:17:55 protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2016 r./

W ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych wnioskodawczyni miała prowadzić negocjacje co do wynajmowanych przez firmę płatnika lokali.

/zeznania W. B. min.00:35:30 protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2016 r./

W dniu 1 października 2014 r. J. J. (prowadząca działalność gospodarczą pod firmą (...)) podnajęła lokal od (...) Sp. z o.o. Na zawartej umowie ze strony spółki widnieje podpis D. H. A..

/umowa k.23-24/

W dniu 1 października 2014 r. J. J. (prowadząca działalność gospodarczą pod firmą (...)) podnajęła lokal od (...) Sp. z o.o. Na zawartej umowie ze strony spółki widnieje podpis D. H. A..

/umowa k.30-31/

W dniu 1 października 2014 r. W. B. (prowadząca działalność gospodarczą pod firmą (...)) podnajęła lokal od (...) Sp. z o.o. Na zawartej umowie ze strony spółki widnieje podpis D. H. A..

/umowa k.37-38/

W. B. stała się niezdolna do pracy od dnia 6 października 2014 r.

/ustalenia kontrolne w aktach ZUS/

(...) Sp. z o.o. w 2014 r. osiągnęła przychód netto o wartości 60 000,00 zł, a koszty działalności operacyjnej wyniosły 67 288,92 zł (strata spółki wyniosła 7 288,85)

/zestawienie – rachunek zysków i strat k.12/

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd nie dał wiary zeznaniom : Mate B. , K. P. , I. B. , D. H. A. oraz wnioskodawczyni na realność zawartej pomiędzy (...) Sp. z o.o. , a wnioskodawczynią umowy o pracę z dnia 3 września 2014 r. Przeciwno prawdziwości zeznań w/w przemawiają, zdaniem Sądu, ustalone okoliczności faktyczne.

Bezspornym w sprawie jest, że zaoferowane W. B. stanowisko kasjera- sprzedawcy było stanowiskiem nowoutworzonym, którego nikt wcześniej przed nią nie zajmował. Jak wskazywał właściciel firmy konieczność zatrudnienia wnioskodawczyni wynikała z faktu ,że był to dla niego nowy rynek i potrzebował on osoby , która znała realia tam panujące. Dziwić zatem może ,że właściciel firmy określił stanowisko pracy wnioskodawczyni jako kasjer sprzedawca , gdyż w żaden sposób nie odpowiadało to obowiązkom pracowniczym jakie miała ona wykonywać na rzecz swojego pracodawcy. Podkreślić również należy ,że wnioskodawczyni w ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych miała negocjować ceny ,ale na tę okoliczność nie przedstawiła żadnego dowodu (na zawartych przez firmę umowach brak podpisu wnioskodawczyni). Ponadto w świetle zeznań właściciela firmy wnioskodawczyni miała pełną dowolność co do wykonywanych obowiązków , a zatem nie podlegała jego kierownictwu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Na wstępie wskazać należy, że przedmiotem osądu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych są okoliczności istotne do ustalenia konkretnych i indywidualnych praw lub obowiązków ubezpieczeniowych ujawnionych i dochodzonych w postępowaniu sądowym.

Zgodnie z art. 6 ust 1 pkt.1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 roku, poz. 121, z późn. zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym - podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie zaś do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 roku, poz. 159, z późn. zm.) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą. W myśl art. 4 w ust. 1 pkt 1 ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Z kolei zgodnie z treścią art. 29 ust. 1 pkt 1 wskazanej wyżej ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko.

W niniejszej sprawie firma (...) Sp. z o.o. reprezentowana przez D. H. A. , zawarła z wnioskodawczynią w dniu 3 września 2014 r. umowę o pracę na czas nieokreślony , która z formalnego punktu widzenia stanowiła stosowną podstawę do zastosowania w/w regulacji ustawy zasiłkowej. Ważność tej umowy została jednak – słusznie – zakwestionowana przez organ rentowy. W ocenie organu rentowego przedmiotowa umowa była czynnością pozorną, mającą na celu obejście przepisów prawa i uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Należy podkreślić, iż Sąd Okręgowy podziela stanowisko ZUS, że zawarta umowa miała głównie na celu ominięcie przepisów prawa i uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zdaniem Sądu odwołujący nie wykazali, że wykonywane przez wnioskodawczynię mogą zostać zakwalifikowane jako stosunek pracy.

W ocenie Sądu poczynione w sprawie ustalenia uzasadniają twierdzenie, iż zakwestionowana przez ZUS umowa o pracę została zawarta dla pozorów, to jest bez zamiaru realizacji obowiązków z niej wynikających na czas określony, a jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Umowa taka z mocy art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. jest nieważna.

Zgodnie z treścią art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba oświadczająca wolę nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Inaczej mówiąc strony niejako udają, że dokonują jakiejś czynności prawnej np. zawierają umowę o pracę.

Podleganie pracowniczym ubezpieczeniom społecznym jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, na co Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę, iż nie skutkuje w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego taka umowa o pracę, która nie wiąże się z wykonywaniem tej umowy, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci zatrudnienia. Chodzi tu zatem o "fikcyjne" zawarcie umowy, gdzie następuje zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego jako pracownika osoby, która w rzeczywistości pracy nie świadczyła /por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 1999 r. II UKN 512/98, opubl: OSNAPiUS rok 2000, Nr. 9, poz. 36; wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 2001 r. II UKN 244/00, opubl: OSNAPiUS rok 2002, Nr. 20, poz. 496; wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996 r. II UKN 32/96, opubl: OSNAPiUS rok 1997, Nr. 15, poz. 275; wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r. II UK 141/04, opubl: OSNAPiUS rok 2005, Nr. 15, poz. 235, str. 712/.

Przez nawiązanie stosunku pracy, zgodnie z art. 22 § 1 k.p. pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. W myśl § 1¹ art. 22 k.p. zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Równocześnie w myśl § 1² art. 22 k.p. nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy, określonych w § 1.

W kwestii cech odróżniających umowę o pracę od innych umów ukształtowało się bardzo bogate orzecznictwo sądowe. Przede wszystkim, zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, o wyborze rodzaju podstawy prawnej zatrudnienia decydują zainteresowane strony (art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p.), kierując się nie tyle przesłanką przedmiotu zobowiązania, ile sposobu jego realizacji (por. wyrok SN z 13 kwietnia 2000 r., I PKN 594/99, OSNAPiUS 2001 nr 21, poz. 637). Zatrudnienie nie musi mieć charakteru pracowniczego. Praca może być bowiem świadczona także na podstawie umów cywilnoprawnych (por. wyrok SN z 9 grudnia 1999 r., I PKN 432/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 310). Decydujące jednak znaczenie należy przypisać woli stron i zamiarowi ukształtowania w określony sposób treści łączącego je stosunku prawnego, zamiarowi towarzyszącemu zawarciu i kontynuowaniu stosunku umownego. Dopiero w razie ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym - nazwanym przez nie umową o pracę - zdecydowanie nie występowały elementy typowe dla stosunku pracy (art. 22 k.p.), występowały natomiast elementy obce stosunkowi pracy (np. brak podporządkowania), nie jest możliwa ocena, że zawarta została umowa o pracę. Wówczas, dla ustalenia, że stron nie łączył stosunek pracy, nie jest konieczne precyzyjne nazwanie łączącej strony umowy cywilnoprawnej (por. wyrok SN z 14 lutego 2001 r., I PKN 256/00, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 564).

Umowa, na podstawie której jest świadczona praca, nie może mieć mieszanego charakteru, łączącego elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2002 r., I PKN 786/00, OSNP 2004 nr 2, poz. 30). W świetle art. 22 § 1¹ k.p. oceny charakteru umowy należy dokonywać nie tylko na podstawie przyjętych przez jej strony postanowień, które mogą mieć na celu stworzenie pozorów innej umowy, lecz także na podstawie faktycznych warunków jej wykonywania /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2010 r. I PK 8/10, LEX nr 602668/.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jako podstawowe cechy stosunku pracy odróżniające go od innych stosunków prawnych wymienione zostały: dobrowolność; osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, powtarzający się; podporządkowanie, wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy, w miejscu i czasie wyznaczonym przez

niego; ryzyko pracodawcy; odpłatny charakter zatrudnienia /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2006 r. sygn. I PK 110/06 opubl. M.P.Pr. (...); wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2009 r. sygn. III PK 39/09, LEX 578140/. W wyroku z dnia 25 listopada 2005 r. I UK 68/05 Sąd Najwyższy stwierdził, iż wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy (pracy podporządkowanej) jest cechą o charakterze konstrukcyjnym dla istnienia stosunku pracy /opubl. Wokanda 2006/4/26, Lex 177165/. Z kolei w uzasadnieniu do wyroku z dnia 7 marca 2006 r. sygn. I PK 146/05 Sąd Najwyższy przypomniał, iż cechami charakterystycznymi dla stosunku pracy – wskazywanymi w orzecznictwie – są także: obowiązek osobistego wykonywania pracy, zakaz wyręczania się osobami trzecimi; bezwzględne obowiązywanie zasady odpłatności; pracowniczy obowiązek starannego działania, a nie osiągnięcia rezultatu, oraz obciążenie pracodawcy ryzykiem prowadzenia działalności; wykonywanie pracy skoooperowanej, zespołowej; ciągłość świadczenia pracy; występowanie pewnych cech charakterystycznych dla stosunku pracy, np. wypłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe. Sąd Najwyższy wskazał także, że o kwalifikacji stosunku prawnego jako stosunku pracy decyduje przede wszystkim sposób wykonywania zatrudnienia. Strony mogą więc złożyć wyraźne oświadczenia woli co do ukształtowania podstawy prawnej zatrudnienia. Jednak nawet bez wyraźnego wyrażenia woli przez strony (złożenia oświadczeń woli w tym zakresie) stosunek prawny może być kwalifikowany jako stosunek pracy, jeżeli strony wykonują go w sposób charakterystyczny dla tego stosunku prawnego /opubl. OSNP 2007/5-6/67/.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się nadto, że dla włączenia do ubezpieczenia społecznego niezbędna jest przynależność do określonej w ustawie systemowej grupy podmiotów podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. O tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Sam bowiem fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art. 22 kp formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeżeli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, i do podjęcia i wykonywania pracy nie doszło a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów - art. 83 § 1 kc. Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r. sygn. II UK 148/07, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r. sygn. II UK 321/04, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2006, Nr 11-12, poz. 190, str. 503; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2001 r. sygn. II UKN 244/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 20, poz. 496; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r. sygn. II UK 204/09, LEX nr 590241/.

Przy czym nie jest to jedyna postać pozorności umowy o pracę. Pozorność umowy o pracę ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę. W każdym przypadku decydujące znaczenie ma treść umowy i okoliczności faktyczne jej wykonywania /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., sygn. I UK 120/06, opubl. OSNP 2007 nr 19-20, poz. 294; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. I UK 43/09, LEX nr 529772; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r. sygn. II UK 20/11, opubl. LEX nr 885004, M.P.Pr. (...)/.

W świetle powyższych rozważań oraz zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wskazać należy, że stosunek łączący strony umowy nie nosił znamion stosunku pracy. Uzasadnione wątpliwości w niniejszej sprawie budzą przede wszystkim okoliczności zawarcia umowy o pracę oraz jej realizacja. Stworzenie ram prawnych w postaci umowy o pracę miało służyć jedynie spełnieniu przez wnioskodawczynię świadczeń z ubezpieczenia społecznego. W ocenie Sądu wnioskodawczyni w żaden sposób nie podlegała kierownictwu właściciela firmy, gdyż ten nie wydawał jej żadnych wiążących poleceń w zakresie realizowanych przez nią obowiązków pracowniczych.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, wątpliwości organu rentowego co do rzeczywistego celu i zamiaru stron nawiązujących ten stosunek prawny były uzasadnione, a zatem zaskarżona decyzja

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpowiada prawu. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.